

numeroase cercetări de teren în cariera sa profesională, adecvând perfect metodele și tehnicile la faptele cercetate. În toate aceste ipostaze a înfrunghiat idealul sociologului complet, plurivalent.

A lucrat neobosit — dovadă supremă a unei conștiințe și dăruiri exemplare —, pînă în ultima clipă, la definirea proiectelor reorganizării învățămîntului sociologic la Universitatea din București. A condensat și aici, într-o viziune nouă asupra formării sociologului, impresionanta sa cultură sociologică. Simțindu-și probabil sfârșitul aproape, n-a vroit să lase nimic neterminat din ceea ce începuse.

Așa se face că moartea a pus capăt unei vieți, dar nu și unei opere care i-a continuat parcă existența printre noi. La scurt timp după dispariție i-au apărut două cărți, și s-a putut trece la aplicarea proiectului său de renovare a învățămîntului sociologic la Universitatea din București. O mare vocație de sociolog stinsă tragic de prematur, dar împlinită ca o sfidare supremă a vremelniceii lucrurilor și a singularității persoanei.

Prof. IOAN DRĂGAN

CONFLUENȚE EMOTIONALE ȘI SPIRITUALE

L-am întîlnit pentru prima dată într-un moment de cumpănă, cînd făceam eforturi să-mi redobîndesc echilibrul moral, rupt de schimbarea bruscă și forțată a profesiei. O curiozitate reținută, decentă, dublată de pudoare și un control sever al frazelor rostite, mi-l-a înfățișat de la început ca un interlocutor agreabil, inteligent și plin de tact, ca un om de suflet și de alese trăiri intime. Îl simțeam că nu voia că mă rănească cu vreo rostire nepotrivită, că încerca să-mi înlătore cu discreție temerile și incertitudinile, că îmi oferea — fără retorisme inutile sau declarații de intenții — întreaga sa disponibilitate afectivă și intelectuală. Înțelegerea, cu o superioară detașare, drama intelectualului constrîns de rigurile unui regim imposibil, el însuși, trăind-o mereu cu aceeași intensitate.

Se spune că prima impresie fixează relațiile interpersonale. În ce ne privește așa a fost să fie. O confluență emoțională și spirituală, statornică din întîile clipe ale cunoașterii, s-a manifestat apoi fără nici o perturbare. Eram prieteni, fără de mărturii orale fără inutile gesturi sau manifestări complice. S-a vrut și a fost un protector de inimă și de minte, dar un protector discret, echilibrat și mereu atent ca bunele sale intenții să fie corect receptate și interpretate.

Ne întîlneam frecvent la Institut, la Catedră, în bibliotecii bucureștene sau la diverse manifestări unde prezența era sau nu obligatorie. Discutam îndelung, cu pasiune, din pornirea aceluiași gînduri și interese științifice. Era un autentic explorator. Perspectiva sociologică — de interpretare a proceselor și manifestărilor sociale — o verifica mereu în raport de datele pe care i le furniza istoria. Atît de preocupat se arăta față de propriile idei, încît revenea de atîtea ori asupra unui subiect

pină cînd considera că are suficiente argumente ca să-l considere lămurit. Judecata-i era limpede, precisă, izvorită din permanenta confruntare cu propriile supoziții și noile achiziții informative, pe care le capta cu dezinvoltură și o nepotolită curiozitate.

Am realizat, astfel, un experiment științific interesant care s-a generalizat în cadrul grupului de cercetare din care făceam parte și a cărui preocupare era centrată pe istoria sociologiei: verificarea și validarea demersului sociologiei românești cu instrumentele oferite cu dărnicie de istorie. Cîștigul a fost și este dublu: atât știința sociologică cît și cea istorică au dobîndit un plus de consistență interpretativă prin conexarea instrumentelor specifice de cercetare și exploatarea la maximum a punctelor de convergență pentru apropierea demersului teoretic de realitatea socială.

Ca cercetător și om de știință era un împătimit, necum pătimaș, necum invidios sau reticent față de realizările colegilor. Studia mult, cu profunzime și febrilitate, într-o continuă luptă cu timpul, cu grijile diurne ale unui trai păcătos, cu necazurile provocate de unele invidii receptate direct sau pe căi ocolite. Nu era un închistat, un egoist sau un partizan al „maladiei sociale” care ne marca pe toți și care se numea „secretomania”. Din contra, era mărinimos, etalînd fără de voie o dărnicie funciară de curat suflet românesc, izvorită din adîncurile de țară pe care le scruta mereu în drumurile spre satul de baștină unde trăiau strîmtorații săi părinți, de griji și nevoi. Oferea prompt, la orice solicitare colegială, o idee, o informație, un material scris, o sursă bibliografică sau se așeza temeinic „la sfat” atunci cînd înțelegea că cel în cauză era descumpănit.

Avea un condei bun, sigur, deși se arăta mereu nemulțumit de scrierile sale. Urmărea se pare perfecțiunea, la care tinjîm cu toții, dar puținii ajungem la ea. Redacta mult și cu ușurință — dovadă certă a maturității intelectuale la care ajunsese după ani de intense căutări. Orizontul preocupărilor sale publicistice era generos. Lucrări, studii și articole, note de lectură îi definesc un profil intelectual de elevată ținută științifică. Îi datorăm într-o substanțială măsură elaborarea concepției și a instrumentelor metodologice de cercetare a istoriei sociologiei românești, redactarea unor importante capitole și paragrafe din volumele I și II ale „*Tratatului de istoria sociologiei românești*” în care conturează o nouă viziune interpretativă asupra genezei sociologiei românești ca știință și a rolului unor personalități culturale exemplare la prefigurarea și afirmarea punctului de vedere sociologic în cultura românească, contribuții originale și de substanță la interpretarea demersurilor sociologiei românești după 1944 precum și la analiza construcțiilor teoretice ale științelor socio-politice din străinătate.

Deși „universitar”, a fost mai întîi cercetător înzestrat și publicist de talent. Se definește, deci, ca un autentic și valoros om de știință, fiind un sociolog de marcă al acestor timpuri atît de contorsionate de seisme economice și socio-politice. Numele său, prematur încercănat de cheparul îndoliat, este și va rămîne un simbol al trăirii pentru știință, al devoțiunii pentru cunoaștere, al curajului întru adevăr, al confluenței emoționale și spirituale dintre oameni.